

CUPRINS

Mesajul domnului Mihail Hărdău, Ministrul Educației și Cercetării, adresat celei de-a doua Conferințe Naționale de Educație a Adulților.....	3
Provocări pentru profesionalizarea domeniului educației pentru adulți – Simona Sava.....	7
PARTEA I – Discursuri susținute în plenul Conferinței Naționale de Educație a Adulților.....	13
Formatorul pentru adulți – o necesitate a învățării de-a lungul întregii vieți – Niculae Cristea	15
Rolul formatorului în asigurarea calității în formarea profesională continuă – Ana Elena Costin	20
The Professionalisation of Teaching – Peter Jarvis	28
Profesie și activitate profesională în educația adulților din Europa – Ekkehard Nuisl	39
Profesionalizarea formatorului – repere necesare – Șerban Iosifescu	45
Problemele specifice Sistemului Național de Educare Continuă și Formare Profesională permanentă a Adulților (SNECFPPA) din România – Cristache Ristea	55
European Qualification for Adult Educators in Romania – Regina Egetenmeyer	64
PARTEA II – Secțiuni de dezbateri desfășurate pe parcursul celei de-a doua Conferințe Naționale de Educație a Adulților.....	74
Secțiunea nr. 1: PROFILUL FORMATORULUI	75
Moderator: Mariana Crașovan Raportor: Elena Danciu	
Rolul formatorului în influențarea atitudinii cursantului adult față de învățare – Lidia Giana Cociuban	77
Refining the competencies of the trainer in the context of contemporary migration of the labour force within the European market – Georgeta Chirleşan și Dumitru Chirleşan	80
Strategii de dezvoltare profesională a cadrelor didactice de-a lungul carierei – Mariana Crașovan	90
Formare, re-formare, transformare și informare – prezentarea activității de formare desfășurată de SC Educons SRL – Rodica Kovacsinszki și Cristina Lelia Lipovan	95
Educația adulților între formal și formalism – Rodica Mariana Niculescu, Doina Usaci și Liviu Plugaru	103
Formatorul - un personaj central în educația adulților – Rodica Mariana Niculescu, Doina Usaci și Liviu Plugaru	109
Experiențe europene în formarea continuă a cadrelor didactice – Lavinia Pop	120
Relația între formator și adult – Alexandra Zbucnea	129
Exigențe de pregătire ale formatorului – Dorina Maria Lobonț	135

Secțiunea nr. 2: CERTIFICAREA ȘI RECUNOAȘTEREA COMPETENȚELOR FORMATORILOR PENTRU ADULȚI 138

Moderator: **Ana Elena Costin**

Raportor: **Carmen Rotaru**

Validarea competențelor dobândite de formatorul pentru adulți în contexte non-formale și informale – **Raluca Lupou** 140

Secțiunea nr. 3: DIMENSIUNI ALE EDUCAȚIEI ADULȚILOR ȘI NEVOI SPECIFICE ALE FORMATORILOR.....154

Moderator: **Laurențiu Șoitu**

Raportor: **Ionela Clipici**

Utilizarea Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (TIC) în întărirea și promovarea cetățeniei europene în educația adulților – **Carmen Burcea-Iancu**.....155

Modalități de motivare a adultului cu dificultăți de calcul numeric – **Elena Danciu**.....165

Tehnologiile Web 2.0 - provocările formatorului de adulți – **Gabriela Grosseck**.....181

Filmul documentar - ca produs formativ - **Lucian Ionică**.....192

Educația părinților, suport al educației copiilor – **Cristina Ardeleanu**..... 196

Părinții copiilor cu nevoi speciale ca adulți cu nevoi de consiliere – **Ana Candoi**..... 201

Modalități de interacțiune eficientă cu adulții părinți – **Rodica Kubik**..... 205

Modul de gândire economic. Rolurile economice ale adulților – **Maria Liana Lăcătuș**.....209

Noi conotații ale competențelor digitale ale formatorului pentru educația adulților în mileniul III - **Laura Malița**.....217

Dezvoltarea unui program de formare profesională în domeniul sistemelor informaționale – **Crisanta-Alina Mazilescu**.....228

Aspecte privind formarea profesională din perspectiva solicitanților de instruire – **Crisanta-Alina Mazilescu**.....234

Democratic citizenship through adult education. Anthropological remarks on Romania programmes, tendencies and perspectives – **Sorin Pribac**.....238

Educatorul de alfabetism. Ce educăm cand predăm scrisul și cititul – **Mihaela Tilincă**.....249

Noi media utilizate în educația adulților - **Diana Szasz** 260

Investiția în capitalul uman – **Magda R. Țepoi și Oana Gabriela Arnăutu**..... 267

Secțiunea nr.4: REPERE CALITATIVE ÎN DEZVOLTAREA PROGRAMELOR DE FORMARE A FORMATORILOR..... 279

Moderator: **Șerban Iosifescu**

Raportor: **Silvia Lucica**

Formarea deschisă și la distanță: noi competențe pentru un nou tip de formare – **Minodora Dinu**.....281

O teorie managerială a spațiului de instruire – **Marian Ilie**.....287

Evoluția formatorului în condițiile industrializării educației – **Silvia Lucica**.....298

Formarea profesională în contextul dezvoltării socio-economice durabile – Anna Lohin, Nicoleta Geamăna, Mihaela Oprina-Pavelescu și Simona Apostol	308
Puncte de vedere privind formarea formatorilor de competențe profesionale – Constantin Popoiu	316
Proiectul “Free learning”. Instruirea și calitatea instruirii în sectoarele terțiare – Nadia Potoceanu	320
Acreditarea cursurilor de formare continuă – o necesitate impusă de calitate – Nona Carmen Rapotan	327
Mulțumiri	337

Provocări pentru profesionalizarea domeniului educației pentru adulți

Simona SAVA *

Despre conferință

Cea de-a doua Conferință națională de educație a adulților, desfășurată la Timișoara în perioada 17-19 noiembrie 2006, se constituie ca un eveniment de referință în domeniul educației adulților, coordonat de Institutul Român de Educație a Adulților (IREA). Evenimentul a suscitat un real interes, reunind peste 130 de participanți, reprezentanți ai Ministerului Educației și Cercetării, ai Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, ai Ministerului Culturii și Cultelor, ai furnizorilor de formare profesională pentru adulți, cercetători, universitari dar și teoreticieni ai domeniului și practicieni în instituții publice și organizații din sectorul privat, asociații profesionale, fundații, centre dedicate culturii sau pregătirii vocaționale. Deși o conferință națională, s-a bucurat și de prezența unor specialiști de renume din Germania, Anglia, Italia, Cehia și Spania care au adus puncte de vedere complementare asupra experiențelor, problematicilor și nivelului actual de profesionalizare a formatorului pentru adulți în spațiul european.

Această a doua conferință națională de educație a adulților a continuat ceea ce se dorește fi o serie a evenimentelor științifice dedicate educației adulților, serie inițiată cu succes de prima conferință națională de educație a adulților din 2001, a cărei concept și coordonare aparține de asemenea Institutului Român de Educație a Adulților și grupului național de lucru pe care IREA îl coordonează.

Ideea unei a doua conferințe naționale s-a conturat în cadrul unuia dintre atelierelor de lucru ale primei conferințe, resimțindu-se acut nevoia unei continuități a dezbaterilor științifice pe problematica în permanentă dezvoltare a educației pentru adulți. La prima conferință, dezbaterile au fost puternic influențate și au avut loc pe marginea „Memorandum-ului privind învățarea de-a lungul întregii vieți”. Am putea spune că toate cele șase mesaje cheie din acel document îi vizau direct (2 și 3) sau indirect pe formatorii pentru adulți. A fost unul dintre motive pentru a alege atunci tema celei de-a doua conferințe naționale; celelalte motive au decurs cu certitudine din interesul participanților de a-și clarifica și îmbunătăți statutul și identitatea profesională. Deși în 2001 promisiunea organizării unui nou prilej de întâlnire a specialiștilor și practicienilor din domeniu indica anul 2002, realizarea faptică acestuia abia peste 5 ani oferă conotații mai ample de analiză a

---

* Conf.univ.dr. la Catedra de Științele educației, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Universitatea de Vest din Timișoara și director al Institutului Român de Educație a Adulților, director al conferinței.

problematicii, când discursul și practica, dar și focusul asupra statutului practicianului în educația pentru adulți au cunoscut o deschidere și o evoluție calitativ superioare.

Tema generală a conferinței: **Formatorul pentru adulți - statut, roluri, competențe, provocări**, supusă dezbaterii atât la nivelul teoretic cât și în planul realizărilor practice, relevă preocupările actuale de a soluționa o precondiție esențială pentru îmbunătățirea calității educației pentru adulți: focalizarea asupra profesionalizării formatorului pentru adulți, prin discutarea strategiilor de acțiune pentru a întări statutul și prestigiul profesional al formatorului. Astfel, dezvoltarea unui sistem de formare specializată, inițială și continuă, pentru formatorul pentru adulți, reactualizarea și adecvarea standardului ocupațional, găsirea de soluții alternative pentru a recunoaște și facilita traiectorii profesionale flexibile, de genul validării experienței și competențelor psiho-pedagogice dobândite pe căi informale și non-formale devin problematice care necesită soluții coerente și concrete, cu modalități articulate de aplicare.

Imperativul conceperii unui sistem articulat de formare inițială și continuă pentru formatorii care lucrează cu cursanții adulți este dictat nu numai de nevoi de ridicare a prestigiului profesional al formatorilor, dar (mai ales) și de reglementările formale care stipulează ca din 2010 (sunt tendințe de a coborî pragul chiar la nivelul anului 2008) toți formatorii pentru adulți care lucrează în instituții ce doresc acreditarea formării realizate, să facă dovada specializării în didactica muncii cu cursanții adulți. Nevoia formală este astfel creată, dar mecanismele de realizare a acesteia sunt încă incoerente, rudimentare.

Sunt oferte de formare a formatorilor foarte variate (atât ca întindere, cât și din punct de vedere al conținutului formării – ex. variază de la un weekend, până la un master specializat) și nu este nici o cuantificare cu privire la condițiile de formare de îndeplinit pentru a putea considera că specializarea în pedagogia muncii cu cursanții adulți este dobândită de manieră a asigura calitatea formării.

Pe de altă parte, sunt numeroși formatori care lucrează cu adulții de foarte mulți ani și experiența lor concretă asigură cadrul non-formal și informal al obținerii competențelor psihopedagogice de lucru cu adulții-cursanți. Pentru aceștia, formula validării acestor competențe ar fi binevenită, cu condiția existenței unui referențial al profilului formatorului și al condițiilor în care este considerat specialist. Astfel de formule flexibile sunt necesare, deoarece formarea inițială este precară (ex. un curs opțional de educația adulților în cadrul departamentelor de pregătire a personalului didactic, de multe ori insuficient de delimitat de pedagogia lucrului cu copiii; programe masterale au început să apară, dar sunt foarte puține), iar diferitele seminarii de formare parcurse, sunt ca piese ale unui puzzle, care nu este sigur că vor compune un întreg ce poate fi suprapus peste profilul de competențe al formatorului.

În plus, nu trebuie pierdut din vedere că pe lângă competențele psihopedagogice cheie, generale și cele comune, în funcție de sectorul educației adulților, anumite

competențe specifice sunt necesare formatorilor. Care sunt câteva dintre acestea, cât sunt de specifice, este de identificat (de exemplu, ce competențe sunt necesare unui formator care lucrează în educația civică față de un formator care predă utilizarea calculatorului sau față de unul care „predă” însușirea anumitor meșteșuguri?).

Sunt câteva dintre problematicile care ne-au determinat să structurăm dezbaterile din conferință pe următoarele secțiuni:

1. **Profilul Formatorului** (profesionalizarea formatorilor, statutul lor, roluri și atribuții specifice, nevoi de formare și strategii de formare inițială și continuă, aspecte legislative)

2. **Certificarea și recunoașterea competențelor formatorilor pentru adulți** (standard ocupațional, evaluarea și certificarea competențelor, credite transferabile)

3. **Dimensiuni ale educației adulților și nevoi specifice ale formatorilor** (nevoi specifice ale formatorilor și ale adulților cuprinși în programe educaționale pentru formarea profesională, educația în timpul liber, educație civică, educația generală, etc., categorii profesionale; identificare de roluri; nevoi specifice ale adultului; relația dintre formator și adult)

4. **Repere calitative în dezvoltarea programelor de formare a formatorilor pentru adulți** (exigențe de pregătire ale formatorului de formatori, expertiză profesională și instituțională, aspecte legislative și nevoi de reglementare, diferențiere: formator vs. formatori de formatori)

Cele patru secțiuni au ocazionat un cadru de discuție sistematică, exhaustivă a factorilor de decizie cu teoreticienii și practicienii din sfera educației adulților, în scopul confruntării și armonizării punctelor de vedere și experiențelor diferite, pentru conturarea soluțiilor fezabile și a căilor de acțiune de urmat pentru întărirea statutului profesional al formatorului pentru adulți. Conferința s-a bucurat de un echilibru interior prin alternarea fericită a momentelor de încadrare și esențializare teoretică și a celor de dezbateri activă și implicantă.

În ciuda promovării unor interese organizaționale relativ distincte, s-a căzut de acord că primul pas în sensul unei formări eficiente și oportune a formatorilor îl constituie reactualizarea standardului ocupațional. Anticipând această nevoie unanim acceptată, specialiștii din domeniu au recunoscut prestigiul și potențialul acestui eveniment științific considerându-l un prilej foarte binevenit de punere în discuție și de amendare propriu-zisă a unui nou standard ocupațional. Cu toate acestea, discuțiile cel puțin cu privire la profilul formatorului pentru adulți, destul de inconsistente, au evidențiat că nu există încă o înțelegere comună a ceea ce ar fi un referențial al profesiei de educator pentru adulți, mulți formatori ei înșiși neidentificându-se cu acest statut.

De asemenea, discuțiile de sinteză din plenul final al conferinței, deși au adus idei foarte valoroase cu privire la ce ar fi de făcut pentru ridicarea statutului formatorului pentru adulți, nu au reușit să contureze o viziune coerentă cu privire la cum (ar dori) să arate profesia educatorilor pentru adulți în trei ani, să spunem. Deși s-au făcut raportări și comparări cu statutul cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și cu modalitățile concrete statuate, cu pașii delimitați în dezvoltarea de-a lungul carierei profesionale, participanții nu au putut delimita nevoi și pași concreți de perfecționare și de dezvoltare profesională, ca elemente minimale pentru conturarea unei strategii a formării de-a lungul carierei profesionale. Este un fapt explicabil pe de o parte prin eterogenitatea situațiilor de muncă și a statutelor profesionale ale formatorilor pentru adulți (ex. unii lucrează în departamente de resurse umane în întreprinderi, alții predau suplimentar și adulților pentru rotunjirea veniturilor, având profesia de bază în altă parte, iar alții conduc un mic centru vocațional sau de limbi străine etc.), iar pe de altă parte de diversitatea background-urilor experiențiale ale devenirii profesionale, care fac dificilă conceptualizarea nevoilor de formare și armonizarea lor într-o cunatificare unitară a ceea ce ar fi o pregătire dezirabilă pentru o specializare inițială, respectiv pentru o perfecționare de-a lungul carierei profesionale.

Totuși, dezbaterile au constituit în semnalări ale unor disfuncții ale sistemului, recomandări, direcții de acțiune, sugestii precum: necesitatea unei clarificări terminologice, a unei echipe interdisciplinare în realizarea programelor de formare, a elaborării unui cadru legislativ pentru formarea continuă a formatorilor de adulți și a formatorilor de formatori la nivel național, implementarea tehnologiilor informaționale și de comunicare în formarea adulților și formarea formatorilor, lipsa de pregătire a practicienilor din domeniu în ceea ce privește munca specializată cu adulții cu alte nevoi de asistare, lipsa de motivație pentru perfecționare continuă a practicienilor în educația adulților datorită unui statut profesional incert, necesitatea abilitării formatorului de adulți în identificarea nevoilor de formare ale adulților și a propriilor nevoi de formare, mutarea accentului de pe evaluarea și acreditarea programelor de formare pe evaluarea competențelor, sprijinirea activității comitetului sectorial și a subcomitetului pentru formarea profesională continuă, profesionalizarea formatorului – promovarea actelor normative de reglementare a profesiunii, revizuirea de urgență a standardului ocupațional, unificarea procedurilor de evaluare și certificare (programe și centre de evaluare), elaborarea unui statut național al formatorului și a unui cod deontologic unitar, legiferarea Registrului Național al Formatorilor, constituirea unei asociații profesionale naționale etc.

Cei mai mulți practicieni au fost din instituțiile vocaționale pentru adulți, nu cele din rețeaua instituțiilor de cultură (universități populare, case de cultură) – o posibilă explicație a acestui fenomen fiind că instituțiile de formare profesională pentru adulți sunt în mai mare măsură interesate de certificarea specializării psihopedagogice de muncă cu cursanții adulți, pentru obținerea acreditării formării realizate. Dar, în mod tradițional, instituțiile oferind educație generală pentru adulți

sunt cele care au un istoric mai lung și o rețea instituțională semnificativă, efortul acestora pentru ridicarea prestigiului profesional al personalului lor didactic și nedidactic fiind de așteptat, cel puțin printr-o participare mai consistentă la astfel de evenimente, constituite ca efort de conceptualizare și de găsire de soluții, de lobby concertat pentru întărirea statutului formatorilor pentru adulți.

Profesie și statut profesional în educația adulților

Domeniul educației adulților a cunoscut o evoluție surprinzătoare în ultimii ani datorită permanentelor schimbări în toate planurile sociale, schimbări care au trasat noi standarde la care adulții trebuie să-și raporteze activitatea profesională. Pentru a fi în măsură să răspundă nevoilor actuale, mereu altele de învățare și dezvoltare continuă pentru fiecare adult, formatorul pentru adulți se reinventează continuu, tinde să dobândească aptitudini și competențe care să-l mențină într-o poziție *privilegiată* pe piața muncii.

Delimitarea rolurilor formatorului pentru adulți ține seama de o serie de aspecte precum: domeniile de acțiune ale formatorului, schimbările ce survin în identitatea acestuia, noile medii de învățare mediate de tehnologiile de informare și de comunicare, cerințele și nevoile diverse de (asistare în) învățare ale educației adulților etc. În prezent, putem afirma că formatorii pentru adulți aparțin unor grupuri profesionale diverse, în cadrul cărora își construiesc și dezvoltă identitatea. Astfel, formatorul poate fi:

- specialist într-o anumită disciplină, al cărei conținut științific fie îl predă adulților, fie îl utilizează pentru a îndeplini roluri precum consilier, planificator de curriculum, consultant etc.
- manager al unui program de formare, al unei instituții de educația adulților;
- evaluator, agent de recrutare și de dezvoltare de personal, delegat sindical, contabil etc.
- conectat la educația adulților ca domeniu de practică/profesie, prin îndeplinirea rolurilor de: asistenți comunitari, coordonatori ai unor campanii educaționale, promotori ai imaginii unor instituții sau ai unor mesaje formative (relații publice, marketing) etc.

Formatorul pentru adulți este un concept general, în sfera semantică a căruia se pot cuprinde un număr foarte mare de practicieni. Totuși, în societatea actuală, ne confruntăm cu o mulțime de roluri asumate de formatorii pentru adulți: traineri, consilieri, consultanți, mentori, conceptori de programe etc, care, devenind atât de specializate, se constituie uneori ca profesii distincte, practicienii respectivi neidentificându-se ei înșiși ca fiind formatori de adulți. În plus, situația lor profesională îi diferențiază și le determină raportări diferite la statutul de formator. Unii sunt angajați în instituții publice, alții în organizații private și nu de puține ori îi regăsim ca *self-employed*.

De asemenea, se diferențiază rolurile formatorilor care își desfășoară activitatea în regim *full-time* și *part-time*. În acest sens, este evidentă tendința formatorilor pentru adulți care lucrează cu jumătate de normă de a îndeplini predominant rolul de profesor/trainer, în timp ce de la formatorii pentru adulți care funcționează full-time în acest sistem se așteaptă să își asume o multitudine de roluri: antreprenor, administrator, manager, expert metodologic, promotor și organizator de campanii etc. Tot mai mulți formatori experimentați se văd nevoiți a renunța la rolul de educator/profesor/trainer al cursanților adulți în favoarea rolului managerial, administrativ, considerându-se că expertiza și performanțele lor sunt astfel valorificate într-o organizație de educație a adulților la un nivel superior. Rolul de predare/formare revine, din ce în ce mai des, formatorilor mai puțin experimentați, debutanți în sistemul de educație a adulților. Nu putem a nu semnală această malformație a sistemului, justificată totuși din perspectiva managementului unei organizații de educație continuă, care se răsfrânge asupra calității secvențelor de predare-formare, respectiv asupra rezultatelor învățării adulților-cursanți, privați de expertiza bogată și experiența acumulate de-a lungul unei perioade însemnate de către un formator pentru adulți.

Situațiile semnalate sunt cvasisimilare și la nivel european (v. pentru mai multe detalii articolul dl. prof. Nuissl din acest volum), chiar dacă țări precum Elveția, de exemplu, au implementat un sistem de formare și de perfecționare de-a lungul carierei profesionale a formatorului pentru adulți, deferențiate pe nivele de expertiză. Este motivul pentru care aceleași eforturi se depun și la nivel european atât pentru realizarea unui profil de competențe unitar pentru formatorul pentru adulți, cât și pentru realizarea pașilor necesari pentru profesionalizarea domeniului (v. de exemplu, articolul lui Șerban Iosifescu).

Volumul de față este expresia și esența a ceea ce a fost numit un *festin științific, o sărbătoare* a sectorului EA, cuprinzând intervenții pertinente și de avangardă ale invitaților și participanților la conferința națională de educația adulților, desfășurată la Timișoara în perioada 17-18 noiembrie 2006. Atuuul acestui volum vine tocmai din diversitatea abordărilor problematiceii educației adulților, întregind și dând sens, asemeni bucăților unui puzzle, imaginii de ansamblu a educației adulților în România și nu numai.

Nu ne rămâne decât să sperăm că prin eforturi conjugate, promisiunile, discuțiile și parteneriatele constituite în scopul dezvoltării sectorului de educație a adulților se vor concretiza și în acțiuni în cel mai scurt timp.

Ultimele gânduri se îndreaptă spre toți cei care au făcut posibil acest eveniment și cărora dorim să le adresăm mulțumiri și pe această cale: mulțumim pentru profesionalismul și implicarea de care au dat dovadă invitații și participanții la conferință, mulțumim pentru sprijinul acordat Universității de Vest din Timișoara, Facultății Sociologie și Psihologie, Departamentului de Pregătire a Personalului Didactic, Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților (CNFPA), Casei de Cultură din Timișoara, precum și sponsorilor și colaboratorilor.

- cursuri de calificare, recalificare sau de inițiere, cu certificarea calificării, pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă;
- cursuri de specializare, de perfecționare sau instruiți de specialitate, organizate de angajatori, după criteriile proprii, fără certificarea calificării;
- evaluarea și certificarea competențelor dobândite pe alte căi decât cele formale;
- alte modalități de formare punctuală;
- elaborarea a 350 standarde ocupaționale care acoperă cca 9-10% din ocupațiile din economia națională;
- constituirea de comisii de autorizare a furnizorilor de formare la nivelul tuturor județelor țării și al Municipiului București;
- constituirea Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților;
- constituirea a 24 comitete sectoriale pentru soluționarea problemelor formării din toate sectoarele de activitate, etc

2. ANALIZA SWOT a Sistemului Național de Educare Continuă și Formare Profesională Permanentă a Adulților (SNECFPPA) s-ar putea sintetiza și structura după modelul de mai jos.

Puncte forte	Puncte slabe
-unele strategii și programe, elaborate la nivel național, au în vedere educarea permanentă și formarea profesională continuă a adulților; -dispunem de specialiști capabili să genereze procesele specifice educării permanente și formării profesionale continue a adulților (formare de formatori și evaluatori pentru adulți, elaborare de standarde ocupaționale, materiale didactice și programe de educare și de formare, instrumente de evaluare și certificare, etc) ; -dispunem de experiența necesară formării adulților pe baza unor proiecte cu finanțare europeană îndeosebi la nivel instituțional și administrativ.	-nu este definit cadrul instituțional în care se desfășoară educarea permanentă și formarea profesională continuă a adulților; -nu există un cadru legislativ de reglementare a sistemului național de educare continuă și formare profesională permanentă a adulților, inclusiv a finanțării sistemului; -nu există o politică unitară privind educarea permanentă și formarea profesională continuă a adulților; -acoperirea slabă cu standarde și referențiale a ocupațiilor din economia națională; -incapacitatea sistemului actual de a soluționa operativ elaborarea de standarde ocupaționale constituie o

	frână în calea educării continue și formării permanente a adulților; -nu sunt stabilite criteriile pentru autorizarea furnizorilor de educare continuă sau de formare permanentă a adulților; -nu sunt delimitate competențele și răspunderile pentru gestionarii educării continue și formării permanente a adulților.
Oportunități -obligativitatea alocării de resurse, de către angajatori, pentru formarea resurselor umane; -obligativitatea planificării resurselor de finanțare a formării personalului propriu de către ordonatorii de credite; - cofinanțarea din fonduri europene a proiectelor care au ca obiectiv educarea continuă și formarea permanentă a resurselor umane;	Amenințări -percepția deformată a nevoilor de educare continuă și formare profesională permanentă de către angajați și angajatori respectiv de către structurile reprezentative ale acestora la nivel național; -slaba motivare pentru educarea continuă și formarea profesională permanentă a populației active din sectorul primar și a altor categorii de populație săracă din celelalte sectoare de activitate; -slaba percepție a nevoii de mobilitate profesională și implicit a nevoii de educare continuă și formare profesională permanentă -mentalități învechite dominate de suficiența acoperirii cu "acte care atestă pregătirea sau calificarea", rezistente și opozabile nevoii de educare continuă și formare profesională permanentă; -risc de faliment și implicit de creștere a șomajului pe piețele dominate de agenți economici cu forța de muncă slab pregătită, de slabă productivitate, incapabili să facă față concurenței de pe piața europeană unică;

- formarea și calificarea la cele mai înalte standarde a resurselor umane de profil,
- pregătirea corespunzătoare a politicienilor și factorilor de decizie.

Necesitatea educației pentru susținerea dezvoltării socio-economice durabile a fost deseori recunoscută de comunitatea internațională, în cadrul unor întâlniri ce au avut loc la înalt nivel. Educația ecologică constituie una dintre strategiile pentru dezvoltare durabilă care se bucură de o largă recunoaștere. Astfel, în capitolul 36 din *Agenda 21* educația este tratată ca fiind o problemă "crucială în promovarea dezvoltării durabile și pentru creșterea capacității populației de a înțelege problemele de mediu". Educația ecologică conferă creșterea sensibilității comunității la problemele locale/ regionale/ globale cu care se confruntă mediul, precum și a responsabilității personale și cetățenești (UNCED, 1992).

Educația ecologică trebuie să se adreseze tuturor vârstelor și categoriilor socio-profesionale (VEEC, 1992), fiind necesar ca educația pentru dezvoltare socio-durabilă să se îndrepte către:

- publicul larg non-specializat reprezentat de tineri și adulți, comportarea lor cotidiană având o influență decisivă asupra conservării și îmbunătățirii calității mediului;
- grupurile sociale particulare ale căror activități profesionale afectează calitatea mediului;
- oamenilor de știință și tehnicienilor ale căror cercetări specializate și activități vor determina crearea unor fundamente cognitive ce ar trebui să constituie fundamentul dezvoltării socio-economice durabile (Malcom, 1992).

După cum spuneam, educația ecologică începe cu cei șapte ani de acasă, și se continuă pe tot parcursul vieții, fiind influențată direct sau indirect de diferiți factori interni (familie, poziție socială, etc.) și externi (loc de muncă, prieteni, etc.).

Educația ecologică constituie un proces educațional extrem de important și de aceea contează foarte mult *cine, cum și unde* se realizează acest lucru (Geamăna N., 2001; 2003).

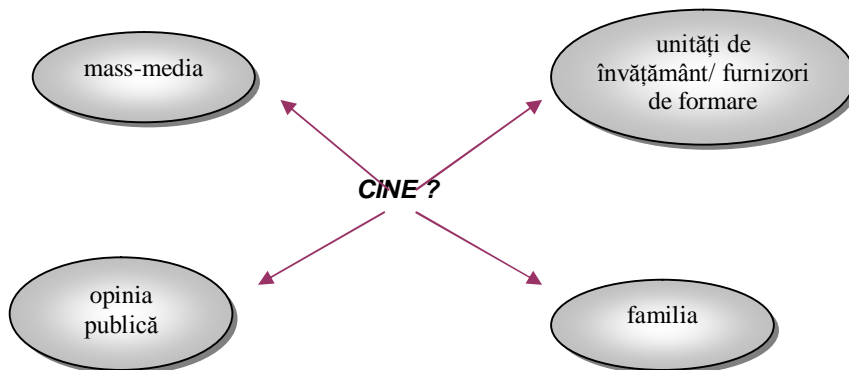

Fig. 1 Cine realizează educația ecologică ?

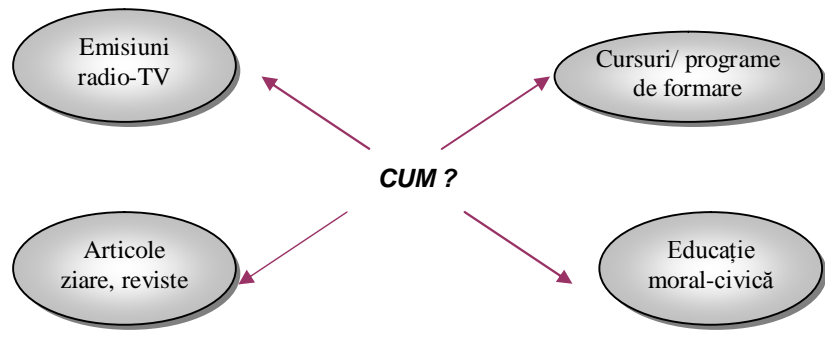

Fig.2 Cum este realizată educația ecologică ?

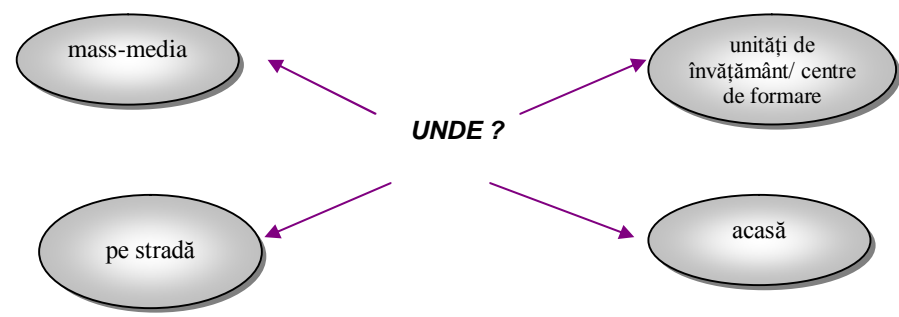

Fig. 3 Unde se realizează educația ecologică ?

Proiectarea și dezvoltarea sistemului de formare și educare a resursei umane implicate în dezvoltarea socio-economică durabilă trebuie să se bazeze pe corelarea tuturor formelor educației:

- educația instituționalizată:
  - Învățământul preuniversitar (pre-primar, primar, gimnazial, liceal, postliceal, școli de ucenici/de maiștrii)
  - Învățământul universitar (universități, colegii)
    - Departamente/Facultăți/ Secții cu profil ecologic
    - Cursuri postuniversitare și studii doctorale
    - Alte facultăți/colegii - cursuri cu profil ecologic (în cazul celor ale căror discipline de studiu necesită și astfel de cursuri)
- educația din afara sferei instituționalizate (facultativă pentru adulți):
  - Centre de educație permanentă
  - Cursuri de perfecționare/specializare
  - Activități de recalificare/reconversie profesională
  - Instituții cum ar fi: biblioteci, muzee, grădini botanice sau zoologice, Centre de Vizitare din arii protejate etc.
- educația difuză:
  - „Educația celor 7 ani de acasă”/ educația în familie
  - Activități specifice mass-media (TV, radio, presă scrisă, Internet)
  - Acțiuni ale ONG-urilor
  - Educația „străzii”/a comunității (educația civică).

Formarea profesională în domeniul mediului poate fi abordată de pe diferite niveluri:

- formare prin reconversie de scurtă durată = dezvoltarea abilităților și cunoștințelor de bază în managementul de mediu prin programe de specializare sau perfecționare
- formarea specialiștilor prin studii universitare (licență) = formarea deprinderilor teoretice și aplicative în domeniu
- formarea specialiștilor în master profesional și doctoral = specializarea profesională pe domenii înguste prin colaborare națională și internațională
- formarea continuă a specialiștilor care lucrează în domeniu = asigurarea îmbunătățirii continue a calității specialiștilor din domeniu

Este fără doar și poate extrem de importantă o structurare bine gândită și o funcționare eficientă a sistemului de formare și educare a resursei umane implicate în dezvoltarea socio-economică durabilă. Credem că este momentul și locul de a pune bazele unui puternic parteneriat strategic: industrie – învățământ/formatori – autoritate (evaluarea calității mediului).

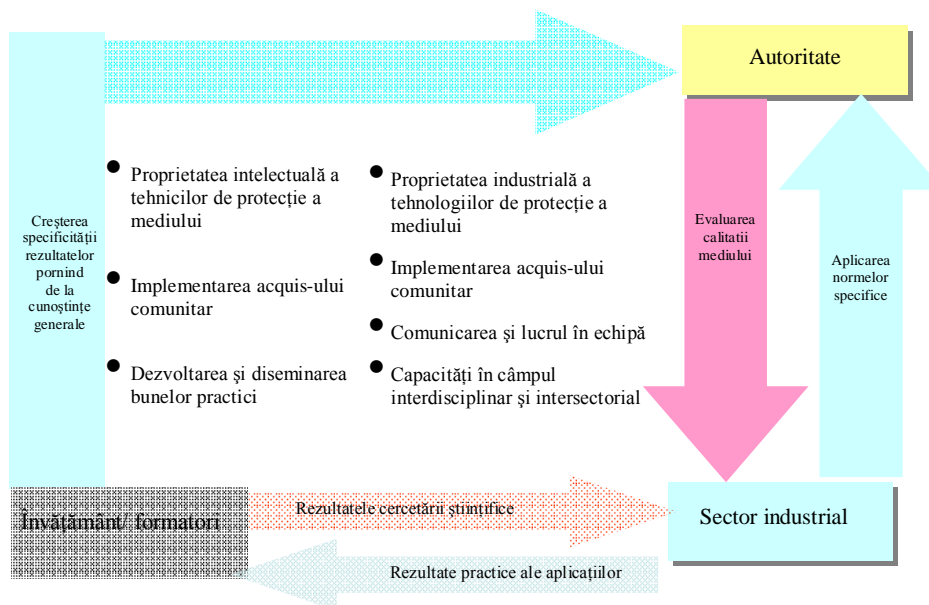

Fig. 4 Dezvoltarea capacităților complementare cu privire la mediu (Iosub I, 2006)

În privința aspectelor structurale, componența unui sistem de formare a resursei umane implicate în dezvoltarea socio-economică durabilă poate fi analizată sub aspectul:

- resursei umane ce intră în componența sa (evaluarea necesităților, determinarea nivelului cunoștințelor, achiziția competențelor);
- infrastructurii necesare pentru realizarea sa (școli, universități, centre de formare, etc.).

Formatorii constituie o cheie importantă pentru aplicarea cu succes a unui curriculum de educație ecologică, ca și în cazul oricărei alte programe de învățământ. Este foarte important ca aceștia să fie pregătiți astfel încât să dețină abilitățile cognitive și calitățile afective pe care urmăresc să le dezvolte la copiii, adolescenții sau adulții cu care lucrează.

Formatorii din orice domeniu trebuie să contribuie la capacitatea cetățenilor de a participa la alegerea soluțiilor cele mai bune în procesele de luare a deciziilor (Gil-Perez, D., Vilches, A., Edwards, M., Praia, J., Marques, L. & Oliveira, T. (2003).

Există, însă, o serioasă dificultate pentru îndeplinirea acestei sarcini deoarece percepțiile noastre – atât ale celor mai mulți cetățeni, cât și ale liderilor din domenii politice, de afaceri sau științifice față de situația globală - în general, sunt fragmentate și superficiale (Mayer, 1995).

Programele de formare profesională constituie o cale pentru „echiparea” adulților cu principiile și cunoștințele necesare într-o lume aflată într-o schimbare rapidă. Posibilitățile de formare profesională ca și programele de recalificare pentru muncitorii disponibilizați vor mări șansele organizațiilor de a fi mai eficiente și de a adopta cele mai bune practici disponibile și tehnologii durabile.

Adoptarea standardelor ce recomandă implementarea unor sisteme de management cu recunoaștere internațională impune necesitatea implementării tuturor cerințelor acestora. Iată spre exemplu câteva cerințe extrase din cele mai cunoscute și solicitate standarde internaționale în momentul actual (ISO 9001 și ISO 14001):

- necesitatea numirii unuia sau mai multor reprezentanți ai managementului pentru calitate sau/și mediu = *manageri calitate și/sau mediu*
- necesitatea existenței unei proceduri de audit documentate și a personalului calificat pentru efectuarea auditurilor interne = *auditori interni*
- necesitatea evaluării furnizorilor prin audituri de secundă parte = *auditori externi*.

Implementarea unui sistem de management, reprezintă un prim pas spre integrarea europeană și asigură o bună gestionare a activităților societății, avantaje concurențiale și credibilitate în fața partenerilor de afaceri. Existența și implementarea corectă a unui sistem de management al mediului (SMM) asigură unei organizații investiții foarte scăzute. Totodată, costurile necesare pentru întreținerea acestuia nu vor necesita finanțări suplimentare față de cele normale pentru un management eficient. Implementarea eficientă (cu costuri cât mai mici) și eficace a unui astfel de sistem depinde în mare măsură de competența resursei umane proprii. Beneficiile determinate de participarea personalului la programe de formare profesională orientate spre aplicarea unor astfel de sisteme de management pot fi reprezentate de:

- reducerea riscurilor de mediu ca urmare a sistematizării tuturor activităților de mediu relevante,
- creșterea performanței activităților organizațiilor și, în același timp, reducerea impactului acestora asupra mediului,
- sporirea încrederii manifestate de clienți, agenții guvernamentale, bănci, asiguratori și publicul larg,
- înregistrarea unor economii de costuri datorită gândirii și acțiunii sistematice și pro-active,
- creșterea implicării angajaților, a motivației și angajamentului acestora,

- îmbunătățirea imaginii și capacității de competitivitate atât pe plan național cât și internațional urmare a performanței de mediu corect documentate și susținute,
- asigurarea conformării cu legislația determinată de analiza sistematică a legislației de mediu relevante și a reglementărilor prin intermediul cărora este implementată,
- posibilitatea integrării într-un sistem de management al calității.

Transformările economice din ultimul timp și noile oportunități apărute pe piața muncii solicită din partea fiecărei persoane un efort de adaptare și în special de construire a propriei cariere, facilitând astfel o mobilitate crescută între diferite sectoare de activitate. Investiția în capitalul uman este astfel investiția cea mai profitabilă pe termen lung, atât pentru persoană/individ cât și pentru întreaga societate, fiind motorul indispensabil pentru o dezvoltare socio-economică durabilă.

Referințe bibliografice:

1. Duit R., (1999) *Conceptual change approaches in science education, New perspective on conceptual change (pp.263-282)*, Amsterdam
2. Geamănă, N.A. (2001) *Environmental Education and Sustainable Development, Studii și Cercetări – Biologie – Universitatea din Bacău*
3. Geamănă, N.A. (2003) Environmental Education and Sustainable Development, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 6 (1), pp. 218 – 222
4. Geamănă, N.A. & Lohin, A. (2004) Sisteme de management al calității și mediului, necesitate sau obligativitate?, *Revista de Medicină Militară*, CVII (3), pp. 245-248
5. Geamănă, N.A. (2004) *Modul de Formare a Cadrelor Didactice Implicate în Proiecte de Educație Ecologică la Nivel Preprimar și Primar – Ecogrădinița – Suport de Curs* (publicat sub coordonarea Prof. Dr. A. Vădineanu), Editura Cuvântul Info, Ploiești
6. Gil-Pérez, D., Vilches, A., Edwards, M., Praia, J., Marques, L. & Oliveira, T.: (2003) A Proposal to Enrich Teachers' Perception of the State of the World: First Results, *Environmental Education Research* 9(1), 67-90
7. Ionescu, C. (2005) *Managementul mediului ISO 14001:2004 Calea către excelență*, Editura Economică, București
8. Iosub, I. (2006), *Necesitatea, proiectarea și dezvoltarea cursurilor de formare pentru managementul mediului*, articol în cadrul conferinței *Managementul mediului în contextul aderării la Uniunea Europeană*, Pitești
9. IUCN/UNEP/WWF (1991) *Caring for the Earth: A Strategy for Sustainable Living*, Switzerland: Gland
10. Malcom, S. (1992) *Education for Ecologically Sustainable Development*, Victorian Environmental Education Council, Melbourne